

Hajajätevesisisäädösten tuoreet muutokset

Erkki Santala

Suomen ympäristökeskus

Mitä ongelmia hajajätevesiasetuksen toimeenpanossa oli esiintynyt ?

- Suurin osa niistä hajakiinteistöjen omistajista, joiden vanha jätevesijärjestelmä ei täytä vaatimuksia, eivät olleet ryhtyneet tehostamaan järjestelmäänsä
- Monenlaiset tulkinnat kunnissa aiheuttivat sekaannusta
- Puhdistamoiden asianmukainen ylläpito ja ammattitaitoisen huollon järjestäminen ei kiinnostanut
- Lietehuollossa oli puutteita, kunnat eivät olleet järjestäneet sitä säädösten mahdollistamalla tavalla
- Aggressiivista markkinointia esiintyi ja virheellisiä ostopäätöksiä oli tehty
- Vääriä luuloja esiintyi sekä hintojen kehittymisestä ja vaatimusten muuttumisesta

Mitä kaikkea tapahtui 2010 ?

- Asetuksen voimakas ja poliittisesti väritty vastustus alkoi tosissaan talvella 2010 sen jälkeen, kun ensin selvitysmies Tarasti oli luovuttanut selvityksensä ja YM:n työryhmä oman raporttinsa.
- Tarastin ehdotuksen mukainen asetusmuutos oli keväällä lausuntokierroksella, ei mennyt enää eteenpäin sellaisena
- Heinäkuun TM Rakennusmaailmassa julkaistut testitulokset repäisivät keskustelun
- Syksyllä YSL:n muutosesitys eduskuntaan ja hallituksen esitys asetuksen siirtymäajan jatkamisesta
- Syksyllä julkisessa keskustelussa täysi kaaos ! S Y K E

Talousjätevedet ympäristönsuojelulaissa

- 103 § Jätevesien yleinen puhdistamisvelvollisuus
 - 1 momentissa jätevesien yleinen käsittelyvelvollisuus kiinteistöllä, jota ei ole liitetty viemäriin → ei saa aiheuttaa ympäristön pilaantumisen vaaraa
 - 2 momentissa talousjätevesien osalta viittaus 18 §:n nojalla annettuun asetukseen sekä erityissäännös muista kuin vesikäymälän jätevesistä
- 19 § Kunnan ympäristönsuojelumääräykset
 - mm. päästöjen ehkäisytoimet, pilaantumisvaara-alueet (jätevesien johtamiskielto), valvontatietojen antaminen
- 18 § Talousjätevedet
 - asetuksenantovaltuus (myös 11 §) ja mahdollisuus kiinteistökohtaiseen poikkeukseen

Talousjätevesiasetuksen alkuperäiset päästövaatimukset

- Ympäristöön menevää kuormitusta on vähennettävä seuraavasti: orgaanista ainesta vähintään 90%, fosforia vähintään 85% ja typpeä vähintään 40%; vähennykset lasketaan vertaamalla käsittelemättömän jäteveden lika-ainesmäärään (asetuksessa määritelty).
- Kunnan ympäristönsuojelumääräyksien mukaisesti voidaan soveltaa lievempiä vaatimuksia nimetyillä alueilla, kunhan em. taso on vähintään 80%, 70% ja 30%.

Talousjätevesiasetuksen alkuperäinen aikataulu

- Ennen asetuksen voimaantuloa rakennetuilla kiinteistöillä oli tehtävä selvitys jätevesijärjestelmästä, määräajat 1.1.2006 ja 1.1.2008.
- Uudisrakennusten jätevesijärjestelmille on tehtävä suunnitelma.
- Suunnitelmaa on noudatettava rakentamisessa.
- Käyttö- ja huolto-ohjeet ovat pakolliset.
- Siirtymäaika päästövaatimusten saavuttamiselle vanhoilla kiinteistöillä 1.1.2014 saakka.

Tarve uusille säännöksille

- Lauri Tarastin Hajajätevesiselvitys (YM 25/2009) 14.12.2009
- Kansantalouden ja kiinteistöjen kannalta turhia investointeja tulisi välttää
- Todennäköisyys toimenpiteiden ruuhkautumiseen suuri
 - nostaa kustannuksia kiinteistöillä
 - aiheuttaa ruuhkaa myös kunnan viranomaisissa
- Poikkeusmahdollisuuksissa on epäselvyyttä
 - kohtuuttomuuden arviointi koetaan vaikeaksi
 - vesihuoltolain 11 §:n mukainen päätös liittämisvelvollisuudesta vapauttamisesta edellyttää osin samankaltaista harkintaa

Uusien säännösten valmistelu

- Tarastin ehdotusten pohjalta ministeriössä valmisteltiin luonnos toimeenpanoasetukseksi
- Asetusluonnos oli lausunnoilla maaliskuussa 2010
 - ministeriö sai noin 80 lausuntoa
 - monissa lausunnoissa nostettiin esiin yli 70-vuotiaita koskevan ns. ikäpoikkeuksen suhde perustuslain yhdenvertaisuussäännöksiin (6 §)
- Lausuntopalautteen pohjalta valmisteltiin ehdotus YSL 18 ja 103 §:n muuttamisesta
 - Lausuntokierros kesällä 2010
 - HE 179/2010 eduskunnalle 1.10.2010

Hallituksen esityksen sisältö

- Uuden YSL 103 §:n mukaan poikkeusharkinnassa huomioon otettavaa:
 1. viemäriverkosto laajenemassa alueelle
 2. kiinteistön haltija ja asukkaiden korkea ikä ja muut vastaavat elämäntilanteeseen liittyvät tekijät
 3. kiinteistön haltijan työttömyys, sairaus tai muu sosiaalinen suorituseste
- Voimaantulosäännöksessä 2-kohdan ikä kytkettäisiin lainmuutoksen voimaantullessa 68-vuotiaisiin
- Uudet poikkeusmahdollisuudet voisivat koskea arviolta 80 000 siirtymäajan piirissä olevista noin 200 000 vakituisesti asutusta kiinteistöstä

Mikä muuttuu säädöksissä?

- Eduskunnan ympäristövaliokunta jätti 25.1.2011 eduskunnalle mietintönsä
- Valiokunta otti siinä kantaa hallituksen esitykseen sekä eräisiin asiaa koskeviin laki- ja toimenpidealoitteisiin
- Mietinnössä tarkasteltiin hajajätevesiasetuksen tavoitteita ja toimeenpanon ongelmia sekä esitetään arviointi sääntelyn toimivuudesta ja kohtuullisuudesta
- Valiokunta esitti 8 keskeistä muutosehdotusta
- Lisäksi mietinnössä tarkasteltiin ehdotettujen uusien lakipykäläen toimeenpanon seuranta, alan neuvontaa, avustuksia, laitteiden valvontaa ja kuluttajainformaatiota.

Ympäristövaliokunnan keskeiset muutosehdotukset 1/2

- Ehdotuksissa yhdisteltiin hallituksen esitykseen valiokunnan omat esitykset seuraavina kokonaisuuksina:
- 1)perusvaatimustason kohtuullistaminen;
2)puhdistustasovaatimuksen säätäminen jätevesijärjestelmän suunnittelun ja rakentamisen lähtökohdaksi, eikä valvontaperusteeksi;
3)kiinteistökohtaisen neuvonnan varmistaminen valtakunnallisesti; 4)poikkeuksen myöntämisen selventäminen sosiaalisin perustein viideksi vuodeksi kerrallaan, 5)yli 68-vuotiaiden vakinaisesti asuttamien kiinteistöjen osalta ei edellytetä parantamistoimia, ellei järjestelmää muutoin saneerata

Ympäristövaliokunnan keskeiset muutosehdotukset 2/2

- 6)avustusjärjestelmän parantaminen pienituloisille;
7)siirtymäajan pidentäminen kahdella vuodella vuoden 2016 alkuun saakka; 8)varmistuminen siitä, että kaivoveden pilaantuminen ja hygieniahaittojen syntyminen ehkäistään, herkillä alueilla vesiensuojelusta huolehditaan ja muutoin vesiensuojelun taso kokonaisuutena nousee pitkällä aikavälillä!
- Näihin ehdotuksiin valiokunta päätyi kiinnittäen erityistä huomiota perustuslakivaliokunnan esittämään vaatimukseen varmistua vaatimusten asettamisesta sellaiselle tasolle, että ne on mahdollista kohtuullisella investoinnilla ja toimivalla tekniikalla saavuttaa.

Laki YSL:n muuttamisesta

- Eduskunta antoi äänestyksen jälkeen 11.2.2011 vastauksen (288/2010 vp) hallituksen esitykseen YSL:n muuttamisesta, jonka pääsisältö on seuraava:
- YSL:n entinen 18§ ehdotetaan kumottavaksi
- Ehdotetaan lakiin uusi luku 3a, jossa on pykälät 27a (talousjätevesien käyttöön liittyvät määritelmät), 27b (jätevesien yleinen puhdistamisvelvollisuus), 27c (jätevesien käsittelyjärjestelmä) ja 27d (talousjätevesien käsittelyvaatimuksista poikkeaminen)
- Entinen 103§ ehdotetaan kumottavaksi
- Lisäksi voimaantulosäännös, jossa vapautetaan lainmuutoksen voimaan tullessa 68 vuotta täyttäneet.

Miten YSL muuttuu käytännössä 1/2

- 27 b § sisältää aika lailla vastaavan velvoitteen kuin entinen 103§, mutta siinä ei ole viittausta asetukseen.
- 27 c § edellyttää, että kiinteistöllä on kohteeseen soveltuva jätevesien käsittelyjärjestelmä. Erilaiset olosuhteet mainitaan. Järjestelmä on suunniteltava, rakennettava ja ylläpidettävä siten, että sillä voidaan saavuttaa asetuksessa määriteltävä riittävä puhdistustaso. Tässä siis annetaan velvoite valtioneuvostolle asetuksen antamisesta ja sen sisällölle vaatimuksia, mutta numeeriset vaatimukset annetaan asetuksessa. Lisäksi todetaan ankarampien vaatimusten mahdollisuus.

Miten YSL muuttuu käytännössä 2/2

- 27 d § sisältää vaatimuksista poikkeamisen perusteita tilanteille, joissa kiinteistön aiheuttama kuormitus on vähäistä ja tehostamistoimet ovat kiinteistön haltijalle kohtuuttomia. Tälle esitetään perusteina kiinteistön sijaintiviemäriverkoston piiriin tulevalla alueella ja kiinteistön haltijan ikä yms. suoritusesteet
- Kunnan viranomaisen myöntää tässä tarkoitetun poikkeuksen hakemuksesta enintään 5 vuodeksi kerrallaan *hakijalle*.
- Voimaantulosäädös sisältää vapautuksen käsittelyvaatimusten soveltamisesta käyttökuntoiseen järjestelmään kiinteistöllä vakituisesti asuvalle 68 vuotta täyttäneelle haltijalle.

Jatkotoimet

- Valiokunta ehdotti lausumissaan, että hallitus kumoaa voimassa olevan asetuksen ja antaa uuden mahd. pian lainmuutoksen hyväksymisen jälkeen
- Lisäksi hallituksen edellytettiin seuraavan lain toimeenpanoa, valmistelevan valtakunnallisen viemäröinti-ohjelman, laativan ohjeistuksen kunnille, turvaavan riittävät neuvontamäärärahat ja korjaavan korjausavustusten myöntämisen perusteena olevia tulorajoja.
- YM valmistelee parhaillaan uutta asetusta ja valtioneuvosto antaa uuden asetuksen. Voimaantulo aikaisintaan 15.3.2011.
- YSL:n muutos on nyt valmis, vain presidentin vahvistusta vailla.

Neuvonnan järjestämisen yleissuunnitelma 1/3

- Kesällä 2010 SYKEssä valmisteltiin YM:n pyynnöstä yleissuunnitelma siitä, miten neuvonta voitaisiin hoitaa. Lähtökohtana oli selvitysmies Tarastin ehdotus.
- Kesäkuussa eduskunta hyväksyi vuoden 2010 lisätalousarvioon pilottialueiden neuvontaan 1 milj. €.
- Jatkossa neuvontaa on tarkoitus järjestää muuallakin budjettivaroin tuettuna. Vuoden 2011 budjetissa 1 milj.€
- Neuvonnan tulee olla puolueetonta sekä laitevalmistajista, materiaalien tuottajista ja muista kaupallisista intresseistä riippumatonta.
- Kohdistuu kiinteistön haltijoihin ja perustuu heidän taholtaan vapaaehtoisuuteen

Neuvonnan järjestämisen yleissuunitelma 2/3

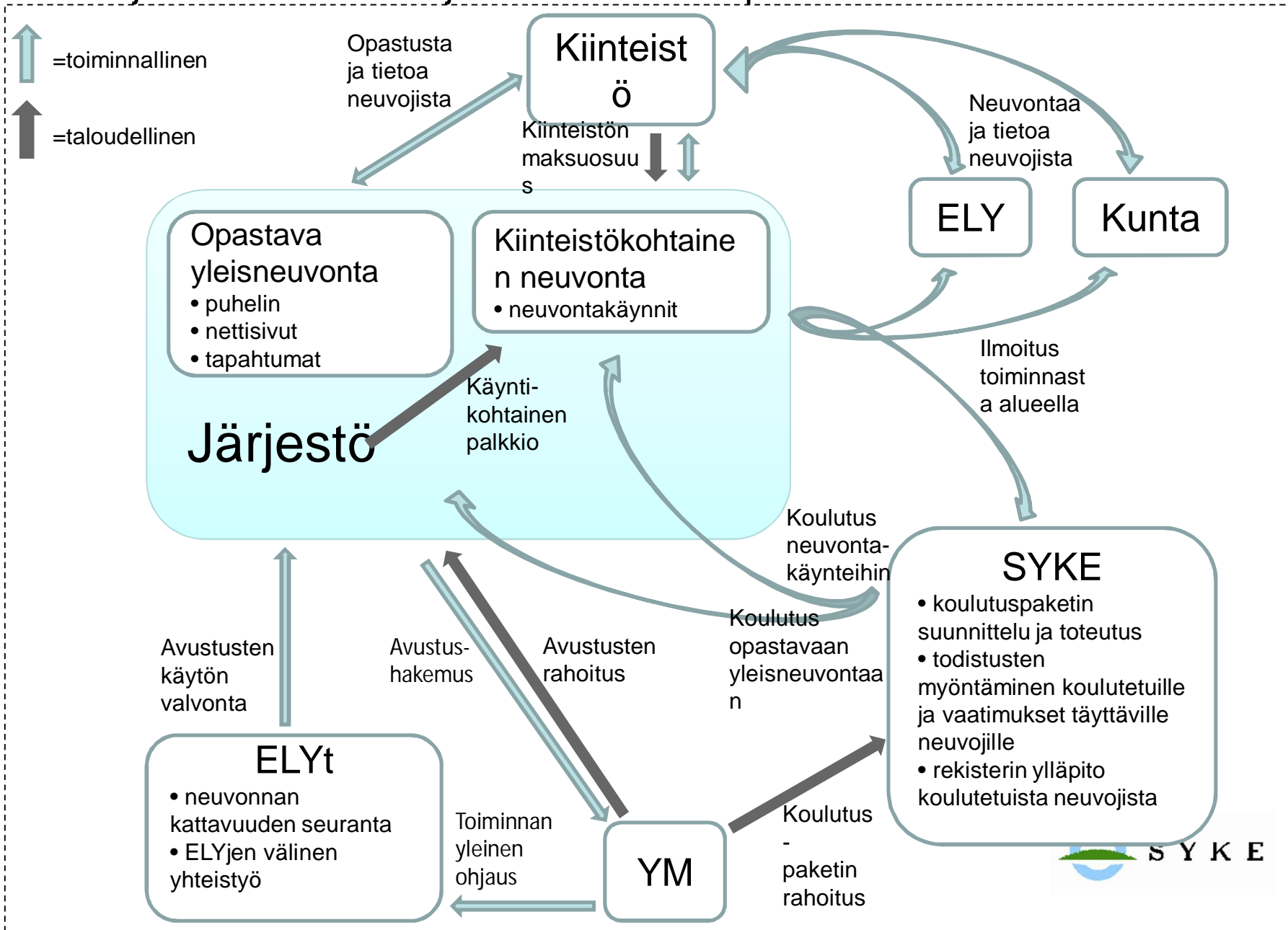
- Tuettua neuvontaa annetaan sekä vakituisille että lomakiinteistöille, mutta ei uudisrakennushankkeille.
- Suunnittelua ei katsota tuettavaksi neuvonnaksi.
- Avustukset suunnataan järjestöille, jotka YM valitsee hakemusten perusteella.
- Neuvojilta ja vastuuhenkilöiltä edellytetään osallistumista SYKEN järjestämään koulutukseen.
- Kiinteistökohtaista neuvontaa suorittavilla tulee olla riittävä pätevyys.
- Kiinteistökohtaisen neuvonnan lisäksi järjestetään yleisempää tiedotusta ja neuvonnan markkinointia.

Neuvonnan järjestämisen yleissuunnitelma 3/3

- Neuvoja antaa kiinteistön haltijalle neuvonnan tulokset tiiviissä kirjallisessa muodossa.
- Yleissuunnitelmassa on esitetty lisäksi eri toimijoiden roolit ja tehtävät.
- Ministeriö on valinnut pilottineuvonnan toteutusalueet Varsinais-Suomesta, Etelä-Karjalasta ja Pohjois-Pohjanmaalta, neljä kuntaa kullakin alueelta.
- Järjestöjen lopullinen valinta tällä viikolla.
- Pilottivaihe toteutetaan vuoden 2011 aikana. Sen jälkeen kerätään kokemukset ja päivitetään yleissuunnitelma ja aineistot

Haja-asutusalueiden jätevesineuvonta pilottialueilla

Luonnos 3.9.2010

Neuvojen koulutusohjelma

- Yleissuunnitelman pohjalta SYKEssä laadittiin luonnos neuvojen koulutusohjelmaksi pilottivaiheelle vuoden 2011 aikana.
- Koulutustilaisuuksia järjestetään kevättalvella kaikilla kolmella pilottialueella osallistujina järjestöjen neuvojat, kuntien valvojat, Ely-keskusten asiantuntijat.
- Koulutuksessa hyödynnetään valmiita aineistoja, muualla toteutetusta neuvonnasta saatuja kokemuksia ja tuotetaan ohjeistusta käytännön neuvontatoiminnasta.
- Koulutuksen järjestää SYKE, jonka tueksi on kutsuttu ohjausryhmä. Myös laajempi tukiryhmä voi kommentoida koulutusta ja sen aineistoja.